

Розділ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

УДК 159.9:34.01

Н. М. Бардин

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ОВС УКРАЇНИ

Розглянуто психологічні особливості професійної діяльності правоохоронців. Проаналізовано теоретичні аспекти професійної самосвідомості працівників ОВС України. Зважено на розуміння психологічного сенсу професійно значущих властивостей особистості. Досліджено основні компоненти професійної самосвідомості правоохоронців та можливості для їх формування. З'ясовано, що розвиток самосвідомості виявляється у самопостереженні, самопізнанні, критичному ставленні до себе, в оцінці своїх позитивних і негативних якостей, самовладанні й відповідальності за свої вчинки.

Ключові слова: професійна діяльність, професійна самосвідомість працівників ОВС, професійна ідентичність, «Я-коцепція».

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування органів внутрішніх справ (далі – ОВС) основним завданням є зростання авторитету і підвищення ефективності професійної діяльності працівників органів та підрозділів внутрішніх справ України серед населення. Професійна діяльність співробітників ОВС є складною цілісною системою взаємопов'язаних індивідуально-психологічних, соціально-психологічних, юридично-правових і професійно важливих якостей та ознак, які виражаються у повсякденному виконанні своїх функціональних обов'язків, дотриманні прав людини, наданні допомоги, захисті прав і свобод громадян.

На нашу думку, ефективність професійної діяльності та зростання довіри до правоохоронців стає ефективнішим відповідно до сформованості високого рівня професійної самосвідомості працівників ОВС, що передбачає усвідомлення ними відповідальності за свою

діяльність, досягнення професійної компетентності та необхідності професійного самовдосконалення.

Стан дослідження. Вивчення професійної діяльності та професійної самосвідомості працівників ОВС відображено у працях Д. О. Александрова, В. Г. Андросюка, В. І. Барка, І. О. Дубової, О. В. Іванової, Л. І. Казміренко, Я. Ю. Кондратьєва, С. І. Корсуна, В. О. Криволапчука, Ю. Л. Майдікова, Я. В. Мацегори, В. С. Медведєва, О. В. Шаповалова, Г. О. Юхновця, С. І. Яковенка, які досліджували цю проблематику в контексті професійного відбору на службу в ОВС, формування професійно-важливих якостей, професійного становлення тощо.

Самосвідомість пов'язана з формуванням професіоналізму (Н. В. Оніщенко), є показником професійних деформацій (С. П. Бочарова, О. В. Землянська), значуща у подоланні стресів, і ставленні до суїцидів (А. А. Шиліна), виконує певну роль у підвищенні якості стосунків правоохоронців з населенням і колегами тощо. Це робить її урахування важливим у професійно-психологічній підготовці працівників ОВС [6].

Метою публікації є аналіз теоретичних положень у сфері професійної самосвідомості працівників ОВС України в межах реалізації реформи міліцейського відомства та удосконалення професійної діяльності особового складу органів і підрозділів внутрішніх справ України.

Виклад основних положень. Професійна діяльність правоохоронців вимагає дотримання нормативного професіоналізму, володіння необхідною сукупністю психічних якостей (реальний професіоналізм), виконання службової діяльності на високому рівні (професійна компетентність). Розрізняють такі основні види професійної компетентності серед співробітників міліції:

- спеціальна компетентність – оволодіння професійною діяльністю на високому рівні, здатність планувати свій професійний розвиток на майбутнє;

- соціальна компетентність – оволодіння прийомами професійного спілкування (комунікативна компетентність), готовність до взаємодії, соціальна відповідальність за результати роботи;

- особистісна компетентність – оволодіння прийомами особистісного самовираження і самоактуалізації, засобами протидії емоційному вигоранню та професійній деформації;

- індивідуальна компетентність – оволодіння прийомами самореалізації та самовдосконалення індивідуальності у професійній сфері, готовність до кар'єрного зростання, вміння раціонально

та структуровано організовувати власну професійну діяльність [4, с. 36; 8].

Одним із важливих компонентів структури особистості працівника ОВС є професійна самосвідомість, котра безпосередньо впливає на професійну діяльність, успішність її здійснення, взаємообумовлена нею.

Професійна самосвідомість є різновидом самосвідомості, яка має чітко виражену змістову специфіку та забезпечує усвідомлення людиною власної належності до певної професійної групи. Професійна самосвідомість дає їй змогу оцінювати результати своєї професійної діяльності, планувати подальше становлення як фахівця та реалізовувати цей план. Отже, за допомогою професійної свідомості здійснюється розвиток людини як професіонала.

Професійну самосвідомість характеризує певний рівень самовизначення особистості правоохоронця: усвідомлення своїх життєвих цілей і побудова планів, які пов'язані з самореалізацією в професійній сфері, усвідомлення своїх професійних намірів, можливостей, здібностей, обдарувань (межі його самовдосконалення), усвідомлення вимог, що встановлюються діяльністю, професійною групою. Професійна самосвідомість формується під впливом навколишнього професійного середовища і професійної діяльності.

Отримання професійних знань, умінь, включення у різні види практичної діяльності, прийняття професійних цілей та ідеалів у професійній діяльності виступають ефективною умовою розвитку майбутнього фахівця ще на стадії навчання. Висока продуктивність процесу становлення професійної самосвідомості обумовлюється сформованістю активної життєвої та професійної позиції особистості, що враховує як власні потреби, так і інтереси соціуму.

Зі зростанням професіоналізму професійна самосвідомість змінюється, як і критерії оцінювання себе як професіонала. Розширення професійної самосвідомості виражається у зростанні кількості ознак професійної діяльності, що відображаються у свідомості фахівця, подоланні стереотипів, цілісному баченні себе в контексті усієї професійної діяльності.

Можливість адаптації індивіда до вимог професії стає здійсненою лише завдяки свідомому розвитку людини, її життєвих уявлень і професійних планів. Активність особистості, спрямована на свідомий вибір професійного шляху, визначення і вибір життєвих планів, готовність до їх коригування, прогнозування кар'єри, постановка професійних цілей, – все це виконує провідну роль у сучасних умовах динаміки професії та постійних інновацій.

Об'єктивною психолого-педагогічною умовою формування професійної самосвідомості, на яку необхідно звернути увагу, є вичення вимог професії працівника ОВС щодо майбутнього фахівця. У сучасних умовах ці вимоги доволі динамічні і змінюються під впливом змін у правових і суспільних відносинах. Це повинно бути актуалізовано в плані орієнтації особистості, спрямовуючи її на процеси власного професійного становлення, професійну мобільність.

Однією з умов формування професійної самосвідомості, на наш погляд, є розуміння фахівцями психологічного сенсу професійно значущих властивостей особистості. Сформованість чітких уявлень про психологічні складові особистості фахівця сприяє активному професійному становленню майбутніх фахівців. В умовах конкуренції психологічна готовність до професійної діяльності стає складовою професійної освіти особистості.

Однією з провідних складових професійної підготовки є розвиток професійно-психологічної готовності до освоєння професійної діяльності. Професійно-психологічна підготовка виступає одним із базових компонентів успішності людини в трудовій діяльності, формування її професійної самосвідомості.

Правоохоронець, який розвиває свою професійну самосвідомість, проявляє оптимізм із приводу своїх потенційних успіхів у майбутньому, більш впевнений у своїй професійній компетентності, відкритий в професійних комунікаціях, готовий напружено працювати, обирає реалістичні професійні цілі, готовий брати на себе відповідальність за професійні проблемні ситуації, проявляє повагу до особистості іншого, з готовністю висуває нові ідеї та плани [5].

Формування професійної самосвідомості охоплює: самопізнання фахівцями професійних, особистісних якостей і аналіз сучасних вимог, що встановлюються професією до фахівця, формування уявлень про зміст професії і про себе як її представника; усвідомлення прикладного значення професійно-психологічних знань для майбутньої професійної діяльності.

Професійна самосвідомість правоохоронця як складне динамічне психологічне утворення особистості, як єдність когнітивного, оціночного та поведінкового її компонентів має індивідуальну, вікову та соціальну детермінацію і суттєво впливає на результати професійної діяльності працівників ОВС.

Професійна самосвідомість сприяє формуванню у працівників ОВС впевненості в собі, правильності свого вибору професії, допомагає побачити перспективу свого розвитку, дозволяє активно включитися в сферу професійної діяльності.

Уявлення про себе як професіонала входить у систему професійних дій, які визначають стиль міжособистісної взаємодії в професійному співтоваристві. Усвідомлена ідентичність дозволяє, наприклад, майбутньому слідчому не тільки визначити своє місце в соціальному світі, але й на цій основі розвивати систему цінностей і переконань, адекватних вимогам сучасних соціально-економічних умов і динамічного світу професій. У вітчизняній психології уявлення про ідентичність традиційно розвивалися в межах досліджень самосвідомості й само ставлення. Крім того, ідентичність розглядалася як один з аспектів проблеми «Я». Ідентичність припускає усвідомлену увагу до питання «Хто Я?», що супроводжує людину впродовж життя. Багато відповідей на це питання людина отримує під час професійної діяльності.

Професійна ідентичність входить до понять, у яких виражено концептуальне уявлення людини про своє місце в професійній групі або колективі. Іншими словами, професійна ідентичність формується як інтегративне поняття, у якому виражається взаємозв'язок особистісних характеристик, що забезпечують орієнтацію у світі професій, дають змогу більш повно реалізовувати особистісний потенціал у професійній діяльності, а також прогнозувати можливі наслідки професійного вибору [5].

Особливо це питання є актуальним для правоохоронної діяльності. В основі професійного становлення правоохоронця – процеси ідентифікації. Питання в тому, з чим і з ким ідентифікує себе молода особа, яка обирає професію правоохоронця, і які життєві завдання він/вона планує вирішити через професійну діяльність? Вікова незрілість, ідеалістичні уявлення щодо майбутньої професії (або повна їх відсутність), а іноді примусове обрання цієї професії (за бажанням батьків і родичів) несприятливо відображаються на результаті професійного становлення майбутнього працівника міліції.

Професійна самосвідомість дає змогу людині «бачити себе у професії», визначати професійні позиції і перспективи, стати справді професійним суб'єктом діяльності, що призведе до її успіху.

Формою прояву професійної самосвідомості є переважно усвідомлення своєї соціальної позиції, інтересів, нахилів, здібностей, характерологічних особливостей, рівня своєї загальної та спеціальної готовності. Водночас усвідомлення своїх психічних особливостей нерозривно пов'язано з певним ставленням до себе, із самооцінкою.

Психологічний аспект дослідження професійної свідомості припускає розкриття самосвідомості як особливого процесу розвитку людської психіки, спрямованого на регулювання особистістю своїх дій

на основі усвідомлення власних можливостей, емоційно-ціннісного ставлення до себе. В акт самосвідомості індивіда втягуються не лише окремі психічні процеси в різних комбінаціях, але й система його психічних властивостей, якостей, особливості мотивації, емоційно-почуттєвої, вольової сфери в будь-який момент. У психологічній структурі особистості правоохоронця самосвідомість є центральною ланкою, яка характеризує рівень його професіоналізму, а отже, успішність службової діяльності.

Самосвідомість характеризується складною багаторівневою структурною організацією і охоплює сукупність уявлень особистості про себе, які узагальнено виражаються в «Я-концепції», а також оцінку особистістю цих уявлень (самооцінка).

Дослідження структурних і функціональних властивостей самосвідомості представлені в більшості сучасних самостійних напрямів психологічної науки, проте дослідження вікової мінливості цього феномена і рушійних сил його еволюції продовжують зберігати свою актуальність, особливо в контексті активних соціальних змін і розвитку інформаційного суспільства.

«Я-концепція», як одна з інтегральних характеристик самосвідомості, охоплює переконання особистості, оцінки й тенденції поведінки. Вершиною її ієрархічної структури виступає глобальна «Я-концепція», яка конкретизується в сукупності установок особистості на себе, котрі можуть виступати в різних модальностях:

1) «Я-реальне» охоплює установки пов'язані з тим, як індивід сприймає свої актуальні здібності, ролі, свій актуальний статус, тобто з його уявленнями про те, який він насправді;

2) «Я-ідеальне» містить установки, пов'язані з уявленнями індивіда про те, яким він хотів би стати;

3) «Я-дзеркальне» (рефлексія) – об'єднує установки, пов'язані з уявленнями індивіда про те, як його бачать інші (Бернс, 2003).

У контексті формування професійної самосвідомості доречно виділити питання самооцінки особистості, зокрема рівня розвитку власних професійно важливих якостей, правосвідомості, а також рівня домагань, професійних цінностей та ідеалів, зразків для наслідування, бачення свого подальшого професійного зростання [1].

Розвиток самосвідомості людини виявляється у самопостереженні, самопізнанні, критичному ставленні до себе, в оцінці своїх позитивних і негативних якостей, самовладанні й відповідальності за свої вчинки.

Власне самосвідомість пов'язана зі здатністю до рефлексії, до погляду на себе ніби «збоку». Завдяки самосвідомості людина

усвідомлює себе як індивідуальну реальність, окрему від природи та інших людей. Вона стає наявною не лише для інших, а й для себе.

Через самопізнання людина отримує певні знання про себе. Ці знання входять до змісту самосвідомості як її серцевина. Спочатку вони постають у вигляді окремих ситуативних, часто випадкових образів себе, які виникають у конкретних умовах спілкування та діяльності. Відтак ці образи інтегруються у більш або менш цілісне й адекватне поняття власного «Я». Однак будь-який об'єкт пізнання, а також людина в цій ролі є невичерпним. Тому самопізнання, як і будь-яка інша форма пізнання, не зумовлює кінцеве, абсолютно завершене знання. Не доволі чітко усвідомлюючи те нове в собі, що з'явилося, людина ніби із запізненням його «відкриває» і до того часу користується старими знаннями про себе, старими оцінками, хоча вони насправді вже не відповідають змісту нового психологічного утворення й об'єктивному його вияву.

Самопізнання відображає суб'єктивне уявлення про себе. Внаслідок цього уявлення людини про себе не завжди адекватне. Наприклад, мотиви, які людина висуває, обґрунтовуючи перед іншими та перед собою свою поведінку (навіть і тоді, коли вона прагне правильно усвідомити власні спонуки й суб'єктивно цілковито щира), не завжди відображають ці спонуки, що реально зумовлюють її дії.

Самопізнання пов'язано із самоаналізом і самокритичністю, що дають змогу кожному глибше пізнати себе, усвідомити духовне зростання, а також стимулювати свій розвиток. Вищий рівень саморозвитку людини охоплює вибір цінностей, моральних норм, стилю життя, професії [2].

Знання про особливості професійної самосвідомості працівників ОВС дозволяють психологічно грамотно реалізувати цілеспрямоване формування професійної ідентичності працівників ОВС і вирішувати низку інших проблем, пов'язаних із самосвідомістю людини.

Самосвідомість формується у людини поступово, впродовж її життя під впливом соціального середовища, оціночного ставлення інших людей і співвіднесення своїх думок, учинків, мотивів і цілей з нормами суспільства.

Самосвідомість є активним елементом особистості, стаючи важливим фактором в інтерпретації досвіду [8].

Професійна самосвідомість формується на початкових етапах професійного самовизначення і надалі визначає особливості руху людини в професії та можливості її особистісної і професійної самореалізації. Стихійний розвиток професійної самосвідомості не супроводжується необхідною педагогічною корекцією, призводить до

формування вузьких, обмежених рамками актуальної ситуації, моделі майбутньої професії, які перешкоджають подальшому професійному зростанню.

Оскільки професійна самосвідомість детермінує розвиток суб'єкта професійної діяльності, є необхідним компонентом її успішності, важливе значення має вивчення її особливостей і визначення можливостей її формування в процесі професійного навчання майбутніх фахівців.

Розвиток професійної самосвідомості проходить низку етапів, що зумовлені особливостями працівників і періодом їхньої служби. Розвитку професійної самосвідомості, переходу його на більш високий рівень функціонування сприяють якісні зміни як окремих компонентів, так і внутрішніх зв'язків, його динамічні тенденції характеризуються стійкою професійною спрямованістю, когнітивною складністю, цілісністю та інтегрованістю. На різних етапах становлення особистості компоненти професійної самосвідомості повинні мати різний зміст, що обумовлено характером діяльності і рівнем професійного розвитку особистості. Розвиток самосвідомості – це не окремий самостійний процес, він здійснюється в єдності з розвитком особистості, заснований на рефлексії і зумовлений здатністю до самоаналізу і оцінками інших людей [3].

На становлення професійної самосвідомості впливає діяльність, в якій беруть участь працівники ОВС, її особливості (регламентованість), а також специфіка виконуваних професійних обов'язків. Їхня професійна діяльність має чітко регламентований характер і регулюється статутами, наказами, інструкціями та іншими керівними документами МВС України. Згідно з ними плануються розпорядок дня і план типового тижня, особливості побуту, своєрідні критерії оцінки діяльності, особливі форми заохочення й покарання, характер взаємин між підлеглими та керівниками [3].

Важливою відмінною рисою є перевага в колективах підрозділів службових відносин, здійснюваних за принципом єдиноначальності, координації і субординації. Службовий характер відносин проявляється в поділі всіх працівників на начальників і підлеглих, старших і молодших, дотримання суворої ієрархії безпосередніх і вищих начальників, чіткого визначення їхніх прав і обов'язків, присвоєння начальникам права наказувати і обов'язки підлеглих точно і беззаперечно виконувати накази.

У зв'язку з цим високі вимоги встановлюються до рівня організованості колективів, дисциплінованості, стабільності, підготовленості, стійкості в небезпечних і напружених ситуаціях. Прояв цих

властивостей залежить від рівня колективної діяльності міліціонерів, від взаєморозуміння і чіткого знання ними своїх функціональних обов'язків, здійснюваних на основі свідомої управлінської та виконавської дисципліни, і вимірюється своєрідними критеріями оцінки діяльності (рівнем дисципліни, бойової готовності і т. д.).

Можна припустити, що у процесі служби простежується зміна у змістовній наповненості кожного з компонентів самосвідомості. У когнітивному компоненті спостерігається послідовний перехід від поверхневих (формально-атрибутивних) уявлень до формування цілісних знань про професійну діяльність.

В емоційно-оціночному компоненті існують відмінності в сфері самоповаги, саморозуміння, віри в свої сили, прийняття себе, самостійності, здатності контролювати власне життя.

У поведінковому компоненті в процесі навчання триває зниження когнітивної складності уявлень про навколишній світ і суспільство, а також некритичне ставлення до власних особистісних якостей, переваг і недоліків; зниження рівня показників осмислення життя [7].

Розвиток структурних компонентів професійної самосвідомості є тим психологічним системоутворювальним фактором, який сприяє розвитку усвідомленого ставлення до постановки професійно-діяльничої мети.

Окремими прийомами та методами неможливо сформувати і розвинути професійну самосвідомість, але кожний метод вносить своє значення в розвиток особистості правоохоронця як професіонала.

Використання мотиваційного тренінгу, тренінгу особистісного росту і соціально-психологічного тренінгу, а також курсів формування професійної самосвідомості є ефективними способами для розвитку професійної самосвідомості. Чимало аспектів професійної самосвідомості пов'язані із суб'єктивним уявленням правоохоронців про цілі певної діяльності і труднощі їхнього досягнення. Ці уявлення доволі динамічні та швидкоплинні, тому їх можна змінювати та корегувати процес розвитку самосвідомості.

Зовнішня мотивація і заснований на ній пошук сенсу життя, свого місця у світі мають великий компенсаторний потенціал. Стимулювання процесу професійної ідентифікації повинно здійснюватися з урахуванням внутрішньої і зовнішньої мотивації розвитку «образу Я» [6].

Основними показниками розвитку складових професійної самосвідомості працівників ОВС є адекватне уявлення про особистісні, професійні здібності і можливості, позитивне самоставлення, позитивне

ставлення до своєї професії, адекватне ставлення до оцінок інших, адекватна самооцінка, здатність до рефлексії, довільної саморегуляції, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Висновки. Розуміння важливості поняття професійної самосвідомості у структурі особистості правоохоронця, необхідності її розвитку є одним із засобів самовдосконалення та підвищення якості професійної діяльності працівників ОВС. Підвищення професійної самосвідомості правоохоронців можливе через організацію соціально-психологічного супроводу їх службової діяльності, осмислення та реформування їхньої «Я-концепції», проведення психологічної підготовки та навчання засобам і методам психічної саморегуляції, самокорекції поведінки.

Перспективи подальших досліджень полягають у виявленні детермінант і механізмів професійної самосвідомості працівників ОВС, дослідженні її змін, факторів підвищення, впливу на професійну діяльність у процесі служби в ОВС, зокрема в сучасних умовах трансформації та реформування.

1. Барко В. І. Підготовка правоохоронних кадрів: організаційні та психологічні засади / В. І. Барко // Вісник Академії управління ОВС. – 2009. – № 3. – С. 143–154.

2. Варій М. Й. Загальна психологія: підручник для студ. психол. і педагог. спеціальностей / М. Й. Варій. – Львів: Край, 2006. – С. 641–642.

3. Головка С. А. Развитие профессионального самосознания будущих офицеров: автореферат дис. на соиск. уч. степени канд. психол. наук / С. А. Головка. – Саратов, 2009. – 24 с.

4. Гуменюк Л. Ю. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ: навчальний посібник / Л. Ю. Гуменюк, І. В. Сулятицький. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 648 с.

5. Ермолаева Е. П. Преобразующие и идентификационные аспекты профессионализма / Е. П. Ермолаева // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19. – № 4. – С. 80–87.

6. Мацегора Я. В. Формування «образу Я» працівників ОВС у процесі професійного становлення: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. психол. наук / Я. В. Мацегора; Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2008. – 49 с.

7. Сафін О. Д. Професійна самосвідомість курсантів внутрішніх військ України / О. Д. Сафін, О. С. Колесніченко // Військово-спеціальні науки. – Вип. 2 (31). – 2013. – С. 6–9.

8. Словарь психолога-практика / сост. С. Ю. Головин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Харвест, 2005. – С. 281. – (Библиотека практической психологии).

Бардин Н. М. Теоретический анализ профессионального самосознания и его влияния на профессиональную деятельность работников ОВД Украины

Рассмотрены психологические особенности профессиональной деятельности правоохранителей. Проанализированы теоретические аспекты профессионального самосознания работников ОВД Украины. Учтено понимание психологического смысла профессионально значимых свойств личности.

Исследованы основные компоненты профессионального самосознания правоохранителей и возможности для их формирования. Выяснено, что развитие самосознания проявляется в самонаблюдении, самопознании, критическом отношении к себе, в оценке своих положительных и отрицательных качеств, самообладании и ответственности за свои поступки.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, профессиональное самосознание работников ОВД, профессиональная идентичность, «Я-коцепция».

Bardyn N. M. Theoretical analysis of professional self-consciousness and its impact on the professional activity of the bodies of internal affairs of Ukraine

Considered the psychological characteristics of professional law enforcement. Analyzed theoretical aspects of professional identity police in Ukraine. Attention is paid to the understanding the psychological sense professionally important personality traits. Investigated the main components of the professional identity of law enforcement and opportunities for their formation. It is shown that the development of consciousness manifested in self-observation, self-knowledge, critical attitude to himself, in evaluating their positive and negative qualities, self-control and responsibility for their actions. Thus, we can see that competency and self-consciousness of police together with the understanding one person by the other is absolutely necessary side of the process of any human activity, obvious condition of purposeful orientations and acts of the subject in the social environment. In any act of direct communication between people there is a link between perception and the movements and the acts of a person speaking or according to the movements or acts of a person, who perceives.

The whole process beginning from the person's deeds and finishing with the reaction of a person who perceives is the only reflex act of intercommunication of one person with the other in a certain situation. Understanding the importance of the concept of professional identity in the structure of individual police officers, the need for its development is a means of self-improvement and improve the quality of professional police officers. Increased law enforcement professional self-consciousness possible by organizing social and psychological support their performance, understanding and reforming their «self-concept» of psychological training and education means and methods of psychic self-regulation, self-correction behavior.

Key words: professional activity, professional self-consciousness of police, professional identity, «I-Concept».

Стаття надійшла 13 квітня 2015 р.